

धृक-१४ - पंतप्रधान

संसदीय प्रणालीचा प्रत्यक्ष/वास्तव कार्यकारी प्रमुख/कमिष्ट गृहचा नेता

राष्ट्रपती पंतप्रधानाची नियुक्ती करतो - कलम ७५

लोकसभेत बहुमत मिळालेल्या पक्षाची नेत्याची पंतप्रधान म्हणून नियुक्ती.

एक महिच्यात आत विश्वासदर्शक ठराव संमत करावा लागतो.

आकस्मिकरित्या पंतप्रधानांचे विधन झाल्यास व स्वच्छपणे कोणी उततधिकारी नसल्यास

राष्ट्रपती विवेकाधिकार वापरून पंतप्रधानाची निवड करतो

खालील पंतप्रधानांची निवड करून बहुमत सिद्ध करण्यास यांजितले

① चरणासिंग (१९७९) ② ली.पी.सिंग (१९८९) ③ चंद्रशेखर (१९९०)

④ नरसिंहराव (१९९१) ⑤ वाजपेयी (१९९६) ⑥ देवेगौडा (१९९६)

⑦ गुजराल (१९९७) ⑧ वाजपेयी (१९९९)

⇒ कोणत्याही संसदगृहाची सदस्य बनलेली व्यक्ती सहा महिच्यांसाठी पंतप्रधान होवू शकतो. ६ महिच्यांच्या आत कोणत्याही गृहाचे सदस्य बनणे गरजेचे. अव्यया पद खाली करणे लागते (१९९७- सर्वोच्च न्यायालय) उदा. इंदिरा गांधी (१९६६), एच.डी. देवेगौडा (१९९६) व मनमोहन सिंग (२००४)

⇒ कार्यकाल - निश्चित नाही. राष्ट्रपतीची मर्जी अलेपर्यंत. (लोकसभेत बहुमत आते तेपर्यंत) (लोकसभेत बहुमत गमावल्यास व. P. सिंग १९९० व देवेगौडा १९९७ यांनी राजीनामा दिला)

⇒ वेतन = १,१५,००० + ५०,००० = १,६५,००० व इतर जत्ते.

पंतप्रधान अधिकार व कार्ये:

- मंत्रिमंडळ संबंधित
- ① मंत्रिपदी कोणाची नियुक्ती करावची हे ठरविणे.
 - ② खात्यांचे वाटप
 - ③ मंत्र्यांना राजीनामा देण्यास लागू शकतो, पदच्युत करावे असा सल्ला राष्ट्रपतीला देवू शकतो.
 - ④ मंत्रिमंडळाच्या बैठकांचे अध्यक्षत्व.
 - ⑤ पंतप्रधानाच्या राजीनामा हा संपूर्ण मंत्रिपक्षिका राजीनामा.

राष्ट्रपती संबंधित

- ① राष्ट्रपती व मंत्रिमंडळ यांनील युवा.
- ② महाभ्याथवादी, मत्लेखापरिसर, केंद्रिय लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष व सदस्य, विविध आयोग व सदस्य, विन आयोगे अध्यक्ष व सदस्य इ. नियुक्त्याबाबत राष्ट्रपतीस सल्ला.

संसदे संबंधित

- ① अधिवेशन बोळावणे, तहकुष करणे याबाबत राष्ट्रपतींना सल्ला देणे.
- ② लोकसभा सिसर्जित करण्याचा सल्ला राष्ट्रपतींना देवू शकतो.
- ③ संसदेम सरकारची घोशणे घोषित करतो.

14
इमर

1. निती आयोग, राष्ट्रीय विकास परिषद्, राष्ट्रीय एकात्मता परिषद्, आंतरराज्यीय परिषद् आणि राष्ट्रीय जलसंधान परिषद् यांचा अध्यक्षी.
2. परराष्ट्र धारेण ठरविण्यात महत्त्वाची भूमिका
3. केंद्र सरकारचा मुख्य प्रवक्ता.

पंतप्रधान ↓

पंतप्रधान बनलेले मुख्यमंत्री : * या चिठ्ठ्याने

क्र.क.	नाव.	कालावधी.
1	पंजीत गेडक	१९५० ते १९६४ (मृत्यू)
•	गुलशारीलाळ नंदा शास्त्री.	२५ मे १९६४ ते १९६४ (१९ दि.)
2.	गुलशारीलाळ नंदा शास्त्री.	१९६४ ते ६६ (मृत्यू)
•	गुलशारीलाळ नंदा शास्त्री.	१९ जून ते २४ जून (१९ दि.)
3.	इंदिरा गांधी	१९६६ ते १९७७
4.	मोरारजी देसाई	१९७७ ते १९७९ * मुंबई - ५२-५६
5.	चश्माखेडा	१९७९ ते १९८० * उ. प्रदेश - ६७-६८ व ७०
6.	इंदिरा गांधी	१९८० ते १९८४ (मृत्यू)
7.	राजीव गांधी	१९८४ ते १९८९
8.	वी. पी. सिंग	१९८९ ते १९९० * उ. प्रदेश - ८०-८२
9.	चंद्रशेखर	१९९० ते १९९१
10.	नरसिंहराव	१९९१ ते १९९६ * आंध्र - ५९-६३
11.	वाजपेयी	१६ मे १९९६ ते १ जून १९९६ (१६ दि.)
12.	देवेगौडा	१९९६ ते १९९७ * कर्नाटक - १९९६
13.	इंद्र गुजराल	१९९७ ते १९९८
14.	वाजपेयी	१९९८ ते २००४
15.	मनमोहन सिंग	२००४ ते २०१४
16.	नरेंद्र मोदी	२०१४ पासून * गुजरात - २००१-२०१४ चार वेळा.

स्वतंत्रिक काळ पंतप्रधान - ७ प. गेडक - १७ वर्षे.

2. इंदिरा गांधी - १९ + ४ = १५ वर्षे.

3. मनमोहन सिंग - १० वर्षे.

स्वतंत्रिक रुपी कालावधी - वाजपेयी - १६ महिने. (एकात्म प्रघे)

परिचया मरिळा पंतप्रधान - इंदिरा गांधी

परिचय लावताना नरुण पंतप्रधान - राजीव गांधी - १५ ४० वर्षे.

- ⇒ दासिगेकेडि पटिडे पंगप्रमाव- नरलिटेसव-
- ⇒ नरेड मोदी स्वतंत्र आरनाग जेम्भलेले पटिडे पंगप्रमाव-

कलम ७४, ७५, ७७, ७८ - फंगप्रमावशी बांदांशे